

F O R A

pentru

MINTE, ANIMA SI LITERATURA.

Nr. 10 mi 11.

MERCURIU, 7. MARTIE

1856.

De sub Dumbraua, 1. Martiu 1856.

Din interesu comunu m'am simsitu motivatu a publica fora de nece unu comentariu, urmatoarele: „Magyar sajtó“ din Vien'a in Nr. 30 si 33 are acestea sub rubrica „Románok vagy oláhok.“ — „Serbii privescu ca vetemare numele Rácz Tocmai asia Romanii numele Oláh. Acésta sentimentalitate in respectulu unni asia indiferentu lucru, precumu e nomenclatura, si inca nomenclatura in limba straina, la parére nu e fora motivu, de si la acéste doue natii este destimtu. Serbii, de candu s'au desteptatu in ii sentiulu natiunariu, pretindu comunulu nume alu natiunei loru, carele prin souvenirile comunelor bucurii si doreri, gloria si umilire santiunatu, competédia fiacaruia individu alu familie populare, ori au locuitu stramosii acelora lenga Raiza, — ca numele Rácz provine dela rivulu Raiza, = ori au gemutu aceia impreuna pene in alu 19le seculu sub ominosulu jugu otomanu, ori fia aceia fii ai mai norocitoru strabuni, ce inainte de dóne secle, de sub acela scapandu, in Ungaria s'au manutintu, numele Rácz e numai provintiaru, si ii pretindu numele natiunariu.

In contra altumentrenea sta lucrulu cu Romanii (celu scrie Rumanii) acestia numele Romanu sub suferintiele si sclavi'a de lungi seculi, in urmarea romanei loru origine, ca unu ce naturalu alu natiunei sale, 'tau pastratu. Si puterea urmata din acésta consciintia nu paucinu au conferitu la acelu miraculosu resultatu, ce pre lenga aceea, ca au fostu subjugati de atatea inundante popora barbare, au pastratu din limba sea atata, catu au fostu de lipsa spre sustinerea orginei si a simtiului natiunariu. Numele Romanu nu e efacutu, nu e

scornitu, nu e sptinnea corului literatiloru si a inteligintiei: — si celu mai miseru, si celu mai simplu agricultorulu, cu superbia se numesce pre sene Romanu, si de Roma; cine lu numesce pre ilu oláh*), acelu ei denéga originea, ei vatema consciintia, ilu calumniaza, si uniculu tesauru, — ce si au potutu scapá printre miseratatile apasarei, adeca consciintia natiunara, i rapesce.

Intr' aceea acesta superba consciintia natiunara nu s'au desfacutu de nepoleit'a sea figura esterna, literaturu nu i s'au desvoltatu, cá ea pre acésti nitati surceli ai natiunei Romane, se i fia aretatulu lumei, ca pre nesce fia demni de strahunii sei; natiunile vecine; magiarii, sclavii, turcii si grecii, ideile legate de numele Romanu, numai de unu dimbetu degradatoriu, seu despeptuosu compatimitoriu, le au invernicitu.

Inse secululu alu 19le, — la acaru aurora atatea natiuni uitate — intre éle si magiara — spre viatia noua s'au sternitu, — sub mataritoriuulu sóru alu acestui seculu alu 19le, acesti crudi lastarú inca la asia desvoltare potu ajunge, catu forma de astadi a acestei parti a lumii, mereu, inse neimpedeaveremente, o va scamba; si in loculu generatiunei ce astadi in miseratate si neglignitia jace, in asia numitele: Principatele Dunarei de deosu, va victiui unu Populu, la a carui vedere se va mira Europa, — cumu de pana acuma nu a observatu pe „italienii orientului“!

Pana acumu, numai literatorii si omenii sciintieloru, éra mai vertosu francii sau ocupatu cu originea, trecutul, prezentulu si viitoriulu Romaniloru, si in asia suprindere, ca si candu in Africa

* Valah si vlah.

centraria aru si aflatu unu populu Romaniloru consangeanu.

Noi suntemu unii d'intre cei mai d'aprove vicini ai romaniloru, si precumu viciniloru se cade, si e datina intre natiuni, tocmai asia potemu noi demonstra suveniru resultatore de incordatiune si stimulatiune, precumu au fostu a natiunei angle contra cea franca, — a francei contra germana, — a germanei contra italiana, franca, magiara. — Inse o lovitura comuna ne derame impreuna; si numai nefericit'a domnire osmana, ne adusa a-mente pre o clipa, ca noi duoi vecini, aru si debutu sa tinemu la o lalta; inse au fostu tardiu! Ca pana candu natiunea magiara prin cas'a sea domnitore apusena se lega contra apusu, pana atunce pe Romanu nefericita lui sorte cu totulu ilu inchise de catra apusu, si unu clocitoriu Barbaru cu domnitorele sale maxime, la adusu la gradulu celu mai de desosu alu fiintiei umane.

In acesta degradatura, si vicinii cei mai de aprópe uitara a pretiui novera origine a umi litului, inse nice prin demoralisatorea sclavia de seculi de tote noverele sale trasuri ne despoetului populu: éra despre renascerea lui inca nece acela nu au visatu, carele in dulce sunatóra limba romana, pre sora limbelor romani de astadi, a francei, spaniolei, si mai vertosu a italianei, a reconosce destulu de nefanicu au fostu. —

Semnele de viatia ale romaniloru, mai desu — de nu mai ca eschisivu — prin presa franca se manifesta. Interesele loru de statu si politica, precum istoria loru, prin brosiure, carti si jurnale france se representedia; — cusangeneitatea loru cu populi romani apuseni, la franci alla mai calda reconosciintia si simpatia; — in care lucru si aceea cerustare nu paucina parte póte avé, ca clas'a cea mai avuta si mai inteliginta a moldoromaniloru sta nemediatu sub incurgerea culturai france, si limb'a franca, cu mai mare si supusa preimbire — de catu pretinde insusi interesulu culturai propriei sale limbe — o au introdusu de limb'a conversatiunei si a familiei, si ce incepe guvernanta franca a polei in copilulu Boierului, aceea in desvoltatulu june pana la adeverata francea netedime a deplini, este una devisa a itinevatiuni in Francia si anume in Parisu.

Si asia dara multe punturi de comerciu fostau intre Romani si franci, si de aici se póte explica, cumu

in unu asia fundatu si asia resseptatu organu precum este „Revue des deux mondes“ unulu dintre cei mai alesi scriitori alu Francie Edgar Quinet, aduce unu articulu scrisu intru unu modu plinu de simpatia, despre „de noui aflatii frati“ din „Istoria Romaniloru dela colonisatiunea loru romana, pana la tempurile cele mai noue.“ Ea, cumca romani suntu colonii romane, e afora de tota indoela, si ilustrarea acestui adeveru este scopulu acestui primu articulu, cu carele in estrasu voimu a face cunoscuti precititori.

In secululu alu 18-le si urma populiloru Dunareii de deosu au peritu; dóra celu mai celebru geologu (francu) d' Anville au fostu uniculu, carele au avutu despre ii fundata cunosciintia, si elu zise apriatu ca, limb'a presenta a natiunei romane este esentialu dialeptu latinu. „La acesta afirmatiune nime au fostu atentu, si insusi Gibbon in opulu seu: „Istoria imperiului romanu“ cautandu perindele urme ale populului romanu, provóca la scriitori bizantini, cari vorbescu de originea italiana a romaniloru, si totusi mai tardiu voiesce ao lega intru unu manunchiu cu slavi si cu Bulgarii, ba si pre eroulu loru Stefanu ilu face slavu.

Europ'a apusena uita pe Romani, inse i nece atuncea incetara a pastra traditiunile originei loru. Iornandes Gothul in secululu alu V-le este anteiulu istoricu, carele de Romania, in asia intiesu tratédia, precumu si astadi popululu o numesce: „Tiera romanésca“, (tiera romana.)

In secululu alu XII-le clerulu d'intr' acestu resseptu au facutu unu pasu ponderosu. Metropolitanulu de Agora, contra Papa Inocentiu alu III-le scrie ca „romanii suntu succesori de sange ai Romaniloru.“ — Papa acesta de acumu de fapta reconosce si a o folosi zeleaza, spre a intórce pre acesti disidenti in sinulu baserecei romane. — In seculu alu XV-le Chalcocondila scriitoriu bizantinu, ca de unu lucru in comunu conoscutu vorbesce despre acea ca, — macar ca cu greu se 'ntielegu între sine, totusi-limb'a romana este asemenea celei italiene. Luciu in descrierea Dalmatiei acesta asemenare o latiesce si la imbracamente, si la datini.

Cumca sirulu acelu ce spre Popululu moldoromanu ilu lega de apusu, s'au rumptu, si in era media au devenitu in stare cu totulu izolata, cauza principala este: desbinarea de biserica Romana. —

in Asia era, în carea între îndepărtati mai ca numai una comunicatiune era: comerțul și legătura, — cu ramperea legăturii și legăturii, și cu sumptu. Rom'ă atunci n'au privitu înii alta de catu straini, inimici, totu comerțiulu, tota comunicatiunea au încetatu.

Din contra populi moldo-romani, atatu s'au lipitu de legea orientala, catu însusi au ajutat la sitarea de cusangenetatea sa cu Rom'ă!! —

Nu e mirare ca în opuri, altumintrene de fundata știința, cele mai cautate explicațiuni aflam despre originea acestor populi. — Unde s'au afirmatu ca de romani vindanduse Dacia (Dacia) au fostu fortiați a invetia limba vîngătoriloru, — și prin limba magistratului încetu limba loru eschidiunduse, această s'au uitatu, și Asia clasele fruntarie au fostu mediulocitore indomesticirei limbei romane. —

Unu faptu archiprincipariu esplica originea populiloru moldo-romani. Acesta e ca din întregulu imperiu romanu s'au alesu și s'au compus colonii aice asiediate. Acești omeni limba romana o au adusu cu sine, era nu o au învatiato aice în noua sea patria.

Ore cu cōți ani înainte de era creștina Ovidiu fu surgunitu la țienutul Dunării, în Besarabia de astadi. Limbei și naționalitatei romane aice atunci nice urma era; — în „Tristele“ sale repetite s'versa dorerea pentru acesta; silbaticu populu, silbatica patria. După unu seculu deca aru fi potutu itinera prin această provincia, tocmai acesta campia aru fi aflatu cuplesita de vallum militare, de fortaretie și cetati, — în locul dearselor sate și colibi dacesci și goticesci — barbati populu precedentu mai mare parte ucisi, copii și murile în posesiunile colonistiloru serbindu în îndepărtare ore ce remasita de populu se lupta cu miseretatea, era în masa a se aduna, nice unde e cu potintia; pre deluri și pre vali fortaretie militare, spre apararea coloniiloru; peste înfloritorele semenaturi (ager publicus) cu falcea=cōsa a mana vigiadia legiunariulu veteranu. Curtiei sale, agriiloru sei, și riuriloru sale dandule nume romanu, — în „Divalu Traianu“ din ceriu venitu la asiedianduși sperintia, — în aceste provincii cu drepturile italiene fiindu îmbracati. —

Asia repede stramutare, de și nu aru comora istoria, de sine presupune o colonizare manina. Analele scrise de Traianu despre aceste colonisari, încă în alu VI-lea seculu au existatu; —

perderea loru numai „column'a lui Traianu“ o suplinesce, care nu numai vitoriosa campania, ci și totala stîrpire a întregulu populu credintiosu o întipuesce în iconele sale. Dura urma de colonizare în aceea nu este. —

Și totuși acestu populu până astadi veneredea columna lui Traianu, ca suvenirea triumfului seu. —

Iatori'a campaniei și a colonisatiunei lui Traianu în Dacia, încă de acumu este a se scrie, înse este scriivera; de și din timpurile antice pucine învatiuni au remasn prin istorii.

Sub Domicianu Dacia mai de multeori au batutu și respinsu legiunile romane, ba și tributulu au aruncatu pre imperiu, esemplulu anteiului nu s'au perdutu la barbari. Ca sa puna capetu din zi în zi totu mai creștatoriloru pretensiuni Traianu contra loru și contra regelui loru Decebalu au pornitu resbelu, carele au țienutu 3 ani. Numismele spre acesta ocașiune versate, nu lasa a se îndoi despre tempulu și altre date ale acestor intemplari:

Este știutu care legiuni au luat parte în acesta campania, cea de anteiului au fostu Mineriana, carea și Pia și Fidelis și Traiana s'au numitu; a cincea seu Macedoniana; a trei spre de cea=gemina; a septeia seu Claudia. Afara de așteia 4-5 legiuni, 10 turme pretoriane, cu batalionele de ajutoriu Bataviana și Germana, cu totu celu pucinu 60,000 de omeni.

În anul 101 Traianu cu aceste trupe trecu Dunarea preste două puncte de nai, puse la frontierele Banato-transilvane între Gradisca și Bosisiena. Oștea împartita, uninduse la pontulu unde concurgu Temesiu și Bistra, au asiediatu nai, — între aceste riuri și între Muresiu cu trei loviri au învinsu, și astadi campulu acestu de batalie și numărce poporulu Pratulului lui Traianu. — În scurtu vorbindu: Dacia fura învinsu. Decebalu cere pace, Traianu ascurandu-si calea Transilvaniei; și închieiund Port'a de feru, se întorce la Rom'ă. —

Pacea țienu unu an; tote aretau ca Dacia se preparadia spre o universală resculare. Traianu îi preveni; pela anul 104 după Crestu, începe adou'a sea campania, și maniera acesteia se distingea de a primei. Acumu nu e vorba de o invasiune în țier'a unui vicinu molestatu, acumu era devisa: stîrpirea unui populu resculatoriu! Pentru aceea, anteiului faptu tehnica a campaniei acesteia fu edificarea unei Ponti gigantice de pētra peste Dunare, carea apriatu

demustra, ca o provincia pentru totu d'a una se va intrupa contra Imperiulu romanu.

Despre specialitatile campaniei potemu tace; rezultatulu fu: stirpirea intregului Populu Daciu, si dearderca locuintieloru; forte paucini au reesitu presta verfurile Vulcanului a scapa dincolo de Prutu; Decebalu insusi siau pusu capetu vietii; capulu lui s'au tramisu la Roma spre distraptiune p'oplului; acestu acum nu era capulu unui omu, ci alu unui populu intregu. Deatunci Dacia au desparutu de pre terenulu istoricu.

Dacia au desertatu; ii au tribuitu supliniti, si renascerea loru impededata: acesta a fostu devis'a coloniiloru latine. Celu pucinu 4 suntu cunoscute pre care Traianu si una pre care Severu Imperatulu le au asidiatu. Nimica e demnu de credintia de catu esistiintia coloniiloru, fiindu ca acésta prin legile Romanae, prin Digeste este adeverita, care nunumai numele, ci si drepturile loru le cuprindu in sine.

(Va urma).

ПРОГРАМА ПРЕМИЈАМИ РОСЕТИ.*)

„Челз дингжис монументс ал знеи нацији цивилизате зрмеазь сь оие Историја са.

„Нација ромжль, де тьлат не ачеасть кале с'ар ои кзвенитъ ши ар ои пьтэтъ авае о асемenea скриере: дльсь неконтенителе пьвълри а деосевите попоаре дн Ромжния ши дуржэриера, че нације вечине аз есердат апэртэра аспира ачестор цэри; аз фькьт ка зни ши чои маи тьлди сь п'аивь пич времее личи репаосьл, че о асемenea серие изьраре чере неапэрат; алдји сь пэ кьтэзе а скрие, аьч

*) Дьпъ акьтэз чьвз зьлось, кэ нарэ дескисе D. Хади Каролаь конте де Росети знь конкьрсэ пентрэ елаворареа знеи исторiji а Романилорэ апромитьндэ знь премис аькторизьли, зрмэзь акьтэс ши програма ачэсла, каре дескопэре днтраага воиндэ ши тьдиндэ а Дьржиторизьли. Нои о пьвълкьтэ дн „Фоис“ пентрэ днтересьлэ пьвълкэ чьлз вькьнэз ши дьржиторизьлэ ши ка се десервэскэ де есемплэ ла чеи авьди, а жьртэи фьрэ кьрцаре пьртэ днфьндареа знеи социэтији академиче — каре сь се окьне изьмаи кэ черчегьри де тогэ фьлэз ши кэ сьрдисьлэ дншэви ши алэ исторiji. — —

P.

ар ои фост сьлди саз сь десфьгэре адевэрэзлэ, саз сь се еспэе ла персекьдiji ши сьфьринде; iar алдји, ачееа че аз сокотитэ де неапэратэ пьвое а скрие спре а пэ се перде ширэзлэ Историје, сь пэ факьт дькьт ка о тикэ ши сьмпль кронолоэие, дншэи рьндэ днпрежэрьриле кэ чеа маи марэ фьрире де ори че ар ои пьтэт атгнде сьсчентисьлитатеа домниторилор.

„Акьт дар, кьнд пьтериле чьле маи де кьпентение але Еьронеи се сьжэрескэ сь асэгэре Пьринципалелор о есикгнде политикэ маи индепендэнтэ, сокотескэ кэ а венит тьмпэзлэ де а не окьпа ши нои маи сьпэриос де о асемenea тьвэиндэ; ши ть гьсеск фьартэ фьриче, кэ ам апькат ез днпайтэа маи тьлтор алэ тора сь днлеспеск днкаи сьиереа исторiji пьдгьидэ тьле, де време че а о фаче днсьтэи пэ ть сокотеск дестоиник.

„Дрент ачееа днгоьтмьнд Пьремизьлэ Росети, ши стареа сьпэьтэди тьле неертьндэзтэ а ть окьпа де локэ де програма тьвэинчюасэ, вьз акьт а о еспэе аичи дьпэ кьт маи ла вале се вьде.

„Скриереа ачееаста се ва дншэьрди дн позь епоче саз периоаде:

„Чеа дингжис епокэ ва кьпьринде тот чьеа че се ва гьси дн Историје деспре попоареле, че аз локьит ачесте тьржэме дн веькэе ши маи днпайтэ де Дачи.

„Деспре Дачи, ориэинеа, днтэва ши овичэьриле лор; ресвелеле че аз авьт ачештиа кэ пьддэле, каре аз вьт сьи рьспингэ дьпэ ветреле лор, ши пьвълриле лор аспира алгор нацији пьлэ ла Romani;

А 2-а епокэ ва кьпьринде ресвелеле Романилор кэ Дачи, ставилэреа ши доминаэија лор пьлэ ла Аврелиан ши пьрэсьереа цьри де кьтэре дншэи;

„А 3-а епокэ се ва днтинде дела днчетареа доминаэијеи Романилор пьлэ ла Радэ Негрэ;

„А 4-а дела Радэ Негрэ пьлэ ла Микэизь вьтэазьлэ;

„А 5-а дела Микэизь вьтэазьлэ пьлэ ла а треиа домние а лэи Константин Маврокордат аьлэ 1740;

„А 6-а дела Константин Маврокордат пьлэ ла Григорие Гика 1822;

„А 7-а дела Григорие Гика пьлэ ла револэция дин аьлэ 1848;

„А 8-а дела револэция дин аьлэ 1848 пьлэ ла сьжршэьтэ ресвелезэли де аьгэзи; ши

А 9-а епохъ в кърпінде статистика дърји не времеа дн каре се ва съврши ачаестъ Исторіе; Исторіа вісеричіі ромъне дела пропагарае кристіанізмълазі дн принципате ижнъ дн тѣмъла пострѣ; ші Исторіа літературеі ромънешті, фортарае літвеі ромъне, че се ворвеште дн тоате провинціале локвѣте де Ромъни; скріиторіі ромъни некі ші поі, ші скріеріле лор дн просе ші дн поесіе пжнъ дн зіледе поестре.

„Де ші дн планъла джесемпартъ маі свѣс се вѣдъ лзате де вазъ евеніментеле челе маі іпор-танте але принципатълазі дърји Ромънешті; джсѣ ачестъ преміѣ фінд джгоктітѣ пентрѣ о дескриере исторікъ а джтреціі пажіі ромънешті, Авторъла, дн десетъра исторікъ, ва джгріціі ка съ грънезе ла фіекаре епохъ, джнъ методъла сіхроністік ші дж-тжшплъріле челе маі джсепнате але Ромънилор локвѣторі дн Молдавіа, Трансілваніа, Бугаріа, Банат ші айвреа.

„Авторъла се ласъ словодъ а да ачестеі скріері чеа маі маре джтіндере ші десволтаре че ва воі; тревзе джсѣ съ кжпоаскъ, къ ка о Исторіе а знеі пажіі джтреціі, се чере неапърат съ фіе волъ-жіноасъ ші мѣлт маі джтінсѣ девѣт тоате челе пжнъ ажт, потрѣвѣт къ лжтіна че се аптеаптъ съ рѣверсе о асеменеа парте асжпра ачестѣі по-поя.

„Сѣлетълазі ші віаца Исторіеі фінд адеврѣла, поменіта скріере ва фі джтетеіатъ не ачеста фъръ пъртвѣре саз патітѣ; ші де ші чеі маі мѣлді, дн чеі че аз жвкатъ о роль оарекжт маі джсепнать дн ачаестъ дн зртъ епохъ, сжлт джкъ дн віацъ; джсѣ опініа фінд дждестъла де декларатъ, Авторъла ва пжтеа фаче о критікъ дреаптъ асжпра фіекъ-рѣіа; саз, джшпѣржд пжмаі фаптеле дн зрта ші шпръл лор, фіекаре ва пжтеа десволта лесне аде-врѣла.

„Авторъла ва сѣдїнеа неапърат маіестатеа кжтелор, ва респекта авторітатеа гжверпелор ші ва пжзі деченца кжвенітѣ опінілор ші персоане-лор, чел маі пріпчїосъ ші сігърѣл вестжштѣ, че се кжвіне знеі асемінеа серіі скріері.

„Літѣа ромънъ фінд дестъла дѣ джавздітѣ, Авторъла се ва сілі а джтревзїнда зпъ стлѣз кж-ратъ ші кжрентъ; іар ла джтжшпларе де ліпсѣ ва алерга фїреште ла адеврѣрата пжтѣ, ромънїндъ латїнізмълазі ші ферїндъсе де ор че алтѣ фелъ де ідіотїзмъ стърїнъ.

„Поменіта скріере се ва фаче дн кжрѣз де

патрѣ ані, сокотїтѣ дела 1. Іанварїе 1856, ші конкжрѣнціі вор фї даторї а депъне манъскріптеле лор ла скажпъла епіскопеск ал вісеричіі дрептъкре-дїнчїосе рѣсърїтене дн Ардеал чел мѣлт пжнъ ла 1. Іан. 1860, ка дн кжрѣл челор дїпжїѣ патрѣ лжні але ачелзі апъ, адекъ дела 1. Іанварїе пжнъ ла 23. Априліе, епока хотържтѣ пентрѣ дечерпареа премїѣлазі, съ се черчетезе ачеле манъскріпте де кьтре зпъ комїтетѣ пжмітѣ джтрѣадїос пентрѣ ачестѣа, а кжрѣіа мажорїтате ва хотърж десъ-вжршїт дечерпареа, ші се ва да премїѣл ачелзіа, а кжрѣіа лжкраре се ва гжсі маі вѣпъ.

„Метърїі ачестѣі комїтетѣ се вор алеѣе де сѣвджсепнатьлазі ла време, ші се вор аджпа ла Хертманстат (Сїбіїѣ) сѣв прешедїнда Екселеодїеі Сале преа сѣїндїтѣлазі пърїнте Епіскопъ дїежсан ал вісеричїі дрептъ-кредїнчїосъ рѣсърїтене дн Ардеал, комѣндаторѣ вл стърлвчїтѣлазі ordїн австрїак леополдїнъ ші сѣетнїкъ дн лжзптрѣ де статъ ал Маїестѣдїі Сале чесаро-реѣенгї Апостолїче, Домънъла Andreїѣ Баронъ Шагъпа.

„Дареа поменїтѣлазі премїѣ пж се ва пжтеа амжпа. чї се ва да неапърат ла поменїта епохъ (дака пжтърѣла конкжрѣнцілор ва фї чел пжїїнъ де треї) пентрѣ скріереа че 'се ва гжсі маі вѣпъ, ші дака дн непорочїре с'ар аола а фї тоате ачеле скріері медїокре; іар фінд маі мїкъ де треї пж-търѣл конкжрѣнцілор, атжчї се ва презлпці пеп-трѣ а доа епохъ

„Ачестѣа карте се ва тїпърї дн Сїбіїѣ. Чеса че се атїнѣе де літерїле че се вор джтревзїнда, де лжкълъ тїпарѣлазі, де формат, Авторъла се ва конформа гжсіреї къ кале а маі свѣс поменїтѣлазі комїтетѣ.

„Премїѣл се ва да джтрѣгъ де зпа тїе флорїні адїнтѣ сѣвт зпа ші сігъра кїезъшїре дн партеа челзі челъ ва довжнді, ка съ деа адекъ доеспрезече есемпларе тїпърїте гратїе, дн каре треї ла вівлїотечїле пжлїче дн Ардеал, треї ла челе дн Молдавіа, патрѣ кжте доъ ла мареа ші мїка Ромъніе, ші дое ла вівлїотека Росетї; іар інтересъла (кажъта) сжтелор депъсе де сѣвт дж-сепнатьлазі дела депъпереа лор ші пжнъ ла дечер-пареа премїѣлазі, се ва джтревзїнда тот дж-тр'ачестѣа джпъ гжсіреа са къ кале атжчї.

„Сѣвджсепнатьлазі, дорїнд а джлесні дн тоате мїжлоачеле сале ачестѣ лжкраре, се маі дндатореазъ ла челе зртътоаре:

1. Дака ачестѣа скріере ва фї джпъ десъвжр

шійтъ съ плакъ, съ маі деа Авторълі адѣі
тіиі есте флоріні арѣнтъ, ка о гратіфікаціе;

2. Дака ва фі къ приміреа Авторълі, съ дн-
леснеаскъ ачествіа спеселе тіаріалі, каре съ се
скоадъ дѣпъ ачееа дін възареа челор дінтѣі
есемпларе; іар фолосва че ва еші дн зрѣтъ пре-
кѣт ші дрепѣлъ де Авторъ, съ рѣше апѣрѣреа
пе сеата ачелвіа;

3. Съ тріміѣ ла сказѣлъ епископескъ дін
Сівііѣ, пе лѣпгъ зпѣ пѣтѣрѣ де Авторі вісантіні,
маі тѣлте алте опере веки ші позе, че аре дн ві-
бліотека са ші каре трактъ деспре історіа ачестеі
цѣрі, прекѣт ші зпѣ пірѣ пе маі тѣлді ані де
жѣрналеші вілетіне пѣвліче ромѣненші тіпѣріте
днтр' ачестѣ капіталъ;

4. Съ кѣтнере орі кѣте алте кѣрѣі вор ма
еші ла лѣмѣ дн кѣрѣлъ ачестві тіпѣ деспре
Ромѣніа дн орі че лѣмѣ, ші съ ле тріміѣ тот
аколо;

5. Съ тріміѣ асеменеа ла време о тавлъ де
статістікъ а цѣріі алкѣтѣітѣ де днсѣші, прекѣт
ші ор каре алте асеменеа поте ва маі пѣтеа кѣ-
деце;

6. Съ се факъ апелъ ла тоате персоанеле де
паціа ромѣнъ кѣносѣте де стѣдіосе ші съ се
ініте, ка де пѣ вор воі съ конкѣрезе днсеші, съ
віневоіаскъ а тріміте ла поменітѣлъ сказѣ епіс-
копескъ потеле ші днсешіріле, че фіекаре Ромѣнъ
зрѣеазъ съ аіѣвъ кѣлесе деспре історіа паціеі сале,
прекѣт ва тріміте ші днсеші, каре ачесте тоате
маі сѣс поменіте матеріалѣрі съ стеа аколо пѣпъ
ла дечерпареа преміѣлі, словоде а фі консѣлатте
де тодіі конкѣрендіі. ші каре дѣпъ съвѣршіреа
ачестеі треваінде, се вор днгоарче іарѣші ла ві-
бліотека Росеті, че есте дестіпатъ а рѣтѣнеа
пѣвлікъ, іар челе стрѣіне се вор трімете днпоі
челор че леа датѣ, де кѣтѣа вор воі.

..Ла днѣтпларе де репосаре а свѣтднсет-
патѣлі маі днпнте се съвѣршіреа ачестеі лѣкрѣрі,
челе маі сѣсз поменіте се вор днделіні днток-
маі де кѣтре есекѣторіі тестаментарі аі сеі.

„Екселенціа Са адевѣратѣлъ патронъ ші пѣ-
рпнте ал Ромѣнілор, преа сѣіндітѣлъ Епископъ ал
Ардеѣлѣлі маі сѣс лѣдатѣлъ Domnъ Andreіѣ
Баронѣла де Шагѣна, віневоіндъ а проміте прпн
граі свѣтднсетпатѣлі днлесніреа тѣтѣрор тіжлоа-
челор сале днтр' ачестѣ, есте кѣ зміліндъ рѣгатѣ
ші днпѣтернічітѣ пріогр' ачестѣ актѣ де кѣтре
свѣтднсетпатѣлъ, ка съ деа ачестеі лѣкрѣрі днрек-

діа че ва соноті маі де фолосѣ днтрѣ днчепѣтѣ
пѣпъ ла капѣтѣлъ сеі. —

Бѣкѣрешті, 3. Феврѣрїе 1856.

Хаці Карол Конте де Росеті, т. п.“

Редіжндѣне а фаче врезнъ епкоміѣ ачестеі
фачте дечерѣсе, каре ворѣше сінгѣрѣ тотѣ че
аічі де ворѣітѣ, маі адазѣтеѣ аічі ші адресаре
D. Конте кѣ каре дескопери меніреа дарѣлі сѣс
поменітѣ дн Aprilіе ап. треѣтѣтъ; ачееа сѣпъ дѣпъ
„Тел. Ром.“ аша:

Преміѣ пентрѣ чеа маі възъ дескрпціѣ
історікъ а Romanіеі.

Тот отѣл фінд датор а контріві дн тоате
міжлоачеле сале спре оноареа паціеі сале, віѣ ші
ез асѣзі ка съ пѣтеск о тікъ парте днтр' ачестѣ
сакѣ тріѣтѣ:

Інсгїтѣз зп преміѣ сѣвт пѣміре де преміѣ
Росеті де зна тіе, пѣтерѣ: 1,000 флоріні арѣнтъ
ка съ се дее челві че ва фаче чеа маі възъ дес-
крпціѣ історікъ а Romanіеі, дѣпъ осевіта програмѣ
че се ва пѣвліка.

Преміѣ Росеті се ва асігѣра ла Екселе-
нціа Са Сѣетнікъл дн лѣпѣтрѣ ал Маіестатеі Сале
апостоліче, ші Комендатор ал стрѣлѣчїтѣлі ordпн
Леополдін, Преа Сѣіндіа Са Епископѣ діеѣеа
ал вісерїчеі дрепт кредпнчїоасе греко-ресѣрїтене
дн Ардеал, Andreіѣ Баронѣла де Шагѣна, ші се
ва да ла време челві че'а ва мерїта. —

А. П. Хаці Карол Конте
де Росеті.

N. 1. 1855 Aprilіе 23. Бѣкѣрешті.

(„Din Телер. Роман.“)

ВАКАНЦІА ДЕ ЛА 1842.

Дн меморіа рѣносатеі Бѣнікъ-ті, шоартѣ ла
6. Іан 1844.

I.

Ші весел, фоарте весел, а касъ еѣ сосїсетѣ
Дѣпъ зп дрѣт грѣз, лѣпг;
Ера зп ап апроане де кѣнд еѣ пѣрѣсїсетѣ
Орашѣла Кѣтпѣлѣнѣ

*) Дн Класа IV Ъманїоре.

„Дя о зі преа Фрѣмоасъ де кѣт кіар Бонапарте
Ерам маі Фортѣнат,
Ші арѣтам Тѣкѣдеі патрѣ кѣнѣні ш'о карте
Че Водѣ 'мі а Фост дат*)

О дѣлче сѣрѣтаре пе Фрѣлгеа теачеа ліпѣ
Тѣкѣдѣ ашезѣ;
Ші лакрїме Фервїнте а лѣі Фадѣ сенїпѣ
Атѣлчїа іпнѣндѣ.

Іар Маїка лѣпѣ міне сѣлта де вѣкѣрїе;
Зїчеа: „о Фїїз ізвїт,
„Дѣлгеа теа одраслѣ. шї дѣлче Ферїчїре,
„Сѣ Фїї влогословїт!

„Dea діе Домнїа зїле, порок шї мїнѣ тѣлѣтѣ;
„Ферїче а те ведеа;
„D'ачеа, Мѣкѣлїдѣ, повада меа аскѣлѣтѣ;
„Дя тоатѣ вїада та,

„Сѣ аїві театѣ де Домнїа; ла орї че нас дя лѣше
Ла ел сѣ те гѣндѣнтї;
„Де вреї ва сѣ 'шведї карте, сѣ Фїїзвїт де лѣше,
„Ферїче сѣ трїѣштї!

„Кѣчї чѣла че се тѣме де Домнїа рѣс пе Фачѣ,
„Трѣѣштѣ лїнїштїтї;
„Пе орї-че пѣве тѣла дя азр се преФачѣ;
„Шї е преа Ферїчїт!

„Тѣ везі вїне, Мѣкѣдѣ, кѣ тат' тѣз тошїї п'аре
„Сѣ зїчї „Ез сѣлѣт богат“;
„Мошїеа та е картеа . . . Сїлїонѣ шї рѣвдарѣ!
„Сѣ Фїї ла тодї плѣкат.

„Рѣгат-ам пе Madonna кѣ лакрїме Фервїнте
„(Шї еа м'а аззїт!)
„Сѣ ам дої копїї пѣмаї . . . Черескѣле пѣрїпѣ,
„Ах! тѣлѣт тѣ м'аїзвїт!“

Сѣспїнѣ і' кѣрта ворѣа . . . Шї вѣпа Мѣкѣлїдѣ
Ла чер окїї 'вѣлѣа;
Шї тѣ стрѣлѣа пе снїз'ї ка пе о порѣтвїдѣ;
Іар пѣ плѣпѣам кѣ еа!..

II.

Апої венї шї Бѣпа, преа сѣлѣпа теа Бѣнїкѣ;
Іар еа кѣнд м'а вѣзѣт,
„Амї зїсе сѣрїзїндѣ: „Бїне аї венїг. Костїкѣ!
„Че таре с'а Фѣкѣт!!!.

— Сѣ пѣ'мї деокї вѣїатѣ, „рѣспѣнсе Бѣпѣї Маїка,
Кѣ'н окїс д'амор пѣтрѣнсе.
„D'авїа л'а вѣзѣт Маїма!!!. Іар тата, вѣвѣл таїкѣ,
Бѣнїкї а рѣспѣнсе:

— Те рог сѣ'ї даї, Мѣкѣдѣ, преа вїне-кѣвѣптарѣ;
„Аст ан дя Бѣкѣрѣштї,
„А терс вїне кѣ картеа, авѣ вѣлѣ пѣртаре;
„Мерїтѣ сѣ'л ізвѣштї.“

— Да че атѣта карте? рѣспѣнсе а теа Бѣнїкѣ,
„Че атѣтеа 'тѣвѣдѣтѣрї?
„Ка кѣт о сѣ'л Фак Попѣ . . . О! драгѣл тез Костїкѣ,
„Сѣлѣт тоате сѣкѣтѣрї . . .

„Кѣ, зѣз! пѣрїпїдїї попїтрїї пѣ маї пѣтїзѣрѣ карте,
„Шї че вїне трїзѣз!
„Domnїа атѣлчї Фрѣдїе, ізвїре шї дрепѣтеа,
„Шї тодї знїдї ераѣ. . . .

„Трїїз сѣ'мї вѣзѣ окїї о лѣше мїнчїноасѣ
„Шї плїнѣ де невої!
„Че лѣше ера одатѣ, богатѣ шї воїоасѣ!
„Че времї ам гѣстат пої!

Аскѣлѣтѣ-тѣ, Костїкѣ, іа ласѣ зѣз! а карте,
„Шї аїд' сѣ те 'нѣсрѣт:
„Dїп старѣа пѣрїпѣтеаскѣ сѣ'дї Фак тат' тѣз парте,
„Шї сѣ пе вѣкѣрѣшт!..“

— Да еѣ пе зїк тот асѣл? Шї чїне тѣ аскѣлѣтѣ?“
Мѣкѣдѣ дї зїчеа.
— Кѣт а слѣвїт вѣїатѣ!!! Че атѣта карте тѣлѣтѣ?
„Дѣлче інїма теа,

„Апѣкѣ-те де тѣпкѣ, де сѣлѣпа арѣтѣрѣ,
„Сѣ Фачї ла вапї терѣз,
„Сѣ Фїї рошѣ ка сѣкѣла . . . Че атѣта 'тѣвѣдѣ-
тѣрѣ? . . .
„Дѣшїтѣрѣкїд' аа тез,

„Ла че о съї фолосіаскъ атътеа лѣмвѣ стрейне?
„О съл фачі Драгоман? . . . —

„Костікъ, п'арътъръ! Съ фії Domn, тѣ, не тѣне;
„Ші съ гъсті дѣлчі плъчери. . . —

III.

„С'аз дѣс тѣмпиі ачея, зѣча ала тез пърѣте,
„Кънд чела че штіа
„Псалтіреа, Октоїхъл, ера воіер къ тѣте,
„Ші Бан Маре ера.

„Азі зѣте, татъ соавръ, де ла Ромън се чере. . .
„Маі тѣлт, маі тѣлт чева;
„Къ картеа капещі астъзі оноаре ші авере,
„Ші орі чеї къта.

„Каотанеле ші слъжба, сънт тоате секътъръ,
„Кънд тѣмпиіе лѣсеск. : .
„Петръ Костън маі възъ е събѣта 'твъцътъръ,
„Аша ез сокотеск.

„Ез дѣмі къпоск копѣлел: ел аре аплекаре
„Ла карте ші ла скрісъ;
„Дѣтвацъ дар, Костікъ: къчі картеа е о старе
„Че нъ своаръ на вісъ.

„О възъ 'твъцътъръ, торала чеа крештілъ,
„Дѣтръ зп нън фѣреск,
„Е о котоаръ сакръ, котоаръ, зѣк, дѣвѣнъ;
„Е аоръл череск.

„Ръціпа нъ дѣ стрікъ, ші фъріі нъ дѣ фъръ
„Начест метал фрътос;
„Е събѣтъ, е богатъ череаска 'твъцътъръ!
„Аша зѣче Хрістос.

„Д'о вреа Domnъл, Мъкъцъл, ез ам дегънд а фаче
„Не фѣл тез къртърар.“

Въліва дѣ рѣспънсе, къчі нъї венеа а таче:
— „Маі віне кожокар . . .

„Ън мештешиг маі віне, о драгъл тез Костікъ,
„Маі фолосіт тѣ ешті!
„Де кът къ картеа ачея, че есте зп: нѣмѣкъ. . .“
— Че дѣцелент ворешті!

Рѣспънсе оаре-каре „къ лѣмва чеа гречеаскъ,
„Че 'твъцъ де зече ані,
„Къ лѣмва чеа петреаскъ, къ лѣмва францозеаскъ,
„Ла патръзечі де ані,

„Дѣн върста аста, зѣте, фъръ о тошїоаръ,
„Де фоате аші тѣрі;
„Де п'аші авеа тошїе (де ші есте тѣкъшоаръ)
„Къ лѣмвеле-аші пері.

„Вр'о патръ мїі де съандїхі дѣкїде і дѣ тошїе. . .
„Дѣн патръ ані съ везі
„Кън тоді те 'тврѣдїшеазъ, ші чѣнсте дѣ дѣ
„Атъчї о съ тѣ крезі.“

— Сънт тоате адевърте! рѣспънде ала тез пѣ
рїате;
„Дар тревзіа ачеаста къ онт ані маі пайнте;
„Акъм . . . е преа тързіл!

Авънд порок ші тѣте, веі фаче възъ старе;
— Веі фї преа ферїчї!“
„Ла спъне'шї, тѣ, Костаке, ла че аї аплекаре?
— Ла карте! — С'а събѣршїт!

1850. С

(Арпа. Романъ.